

VALODA UN MŪZIKA. «Ir komponisti, kam nav svarīgs teksts, viņi sadala to zilbēs, atsevišķās skaņās. Man tas ir svarīgi,» saka Juris Kulakovs

Komponistu **Juri Kulakovu** varētu saukt par savas paaudzes sludinātāju, viņa klausītāji reizē bija arī laikabiedri. Savu 45.jubileju viņš sagaida ar lieldarba *Stikla kalns* iestudējumu Liepājas teātrī. Kas ir tie, kurus Kulakovs uzrunā šodien, un ko viņš vēlas tiem teikt?

Juris Kulakovs nelauž dzeju

EDĪTES TIŠHEIZERES TEKSTS | KRISTAPA KALNA FOTO

Jurim Kulakovam tūlīt būšot cienijams vecums! Nupat taču bija Ogres estrāde un Podnieka filma *Vai viegli būt jaunam?*, bet tiņi jau prasa, kas tad tam *Pērkonam* bijis lideris un rakstijis tekstus. (Tekstus Kulakovam... Ārprāc! Kulakovs vienmēr izmantojis dzeju — to zina katrs.) Tikmēr topošais jubilārs braukā uz Liepāju, dūc un komentē aktieriem savu mūziku un izskatās tikpat izspūris kā vienmēr. Tomēr savs pamats tai mānīgajai sajūtai, ka laiks stāvējis uz vietas, ir. Kulakova laika un darba biedrs režisors Juris Rījnīeks saka — nupat daudziem no viņu paaudzes beigusies personības sasaluma desmitgade.

Komponists šodien ir runīgs. Varbūt tā ir atvieglojuma sajūta, jo tikko Liepājas žurnālistiem demonstrēta mūzika no topošā Raiņa — Petera — Kulakova lieldarba *Stikla kalns*. Melodijas, aktieriem vēl tikai taustoties pretim vajadzīgajai noskaņai, liekas tik vārigas un pat apšaubāmas. Taču prezentācija pagājusi, un tagad Kulakovs runā gandrīz vai gatavēs formulās. Nu tad tā, tūlīt būs 45. Kas ir mainījies? «Vai tad no tā, ka tas cipars pagriežas, kaut kas mainās? Nekas. Jo totālajā laika plūdumā tu esi, kā Veidenbaums saka, «sīks puteklis» un neko negrozi,» pipē Kulakovs, un rakstītājam atliek bezspēkā smilksēt, mēģinot no diktofona lentes uzlikt uz papīra viņa izteiksmes veidu. Zinātāji jau gan zina tāpat tās modulācijas, pauzes un gari vilktos atslēgas vārdus. «Viens gads arī neko nemaina. Desmit gadi varbūt... Un arī tie jau patiesībā atstāj iespaidu tikai uz veselību. Kopumā ņemot... Nāk jaunas paaudzes.» Viņš to saka drusku tā kā koķetējot. Laikam taču apzinās, ka viņu mil joprojām un bez vecuma cenza. Teātra kritiķe Livija Akurātere, Kulakova dziedātājas levas māte, pazīst Juri kopš senseniem laikiem un savā sajūsmā ir ļoti tieša: «Divi viņi man Latvijā ir vismiļākie — Vasks un Kulakovs. Tikai Vasks paceļ tevi sfērās, bet Juris paceļ debesis un nolaiž atkal pie zemes, piesien pie realitātes. Bet tās sfēras viņam ir pazīstamas! Juris Kulakovs ir dinamisks, atraisīts un pilnīgi brīvs.» Jaunā Nacionālā teātra zvaigzne Dita Lūriņa, noķerta pa ceļam uz darbu, burtiski uzstāro: «Lai cik tas būtu jocīgi, es uztveru Juri Kulakovu kā savas pa-

audzes cilvēku. Nē, ne jau dzīvē! Tur es pret viņu izjūtu lielu cieņu un pietāti. Bet es uzaugu ar viņa mūziku.» Tad nopūšas un piebilst, ka šodienas mūzikas sastāvdaļa gan viņš īsti neesot — pārāk maz var dzirdēt. Tik vien ka Mārtiņš, Ditas vīrs un kolēģis, augām dienām šļūkājot, nazāli izrunādamies un dungodams. Taču tik vienkārši tas tomēr nav un laiks garām neplūst. «Mainās pieredze. Ideālā katram nākamajam darbam jāpārspēj iepriekšējais. Un, lūk, jo tu vairāk izdari, jo grūtāk kļūst izdarīt tā, lai sevi pārspētu. Tas dzīvi sarežģī,» Kulakova balss slid stīpri zemos reģistros, uzacis — uz augšu. «Jaunībā ir milzu enerģija un tieksme sevi pierādīt. Tagad varētu teikt, ka es esmu, nu, meistara statusā, ir skaidrs, ka ir diezgan grūti izdarīt zem limeņa, kurā es vispār strādāju. Bet kļūst aizvien grūtāk.» Turklāt ar gadiem laika paliekot aizvien mazāk. Grāmatas ne lasītas kraujoties grēdās.

«Man tomēr ir viena liela priekšrocība — es esmu brīvmākslinieks.» Nu jā, par to, ka Kulakovam nav vērts zvanīt pirms vēlas pēcpusdienas, ir brīdināti visi, kam ar viņu kādas darišanas.

MĀKSLA PIEDER TAUTAI

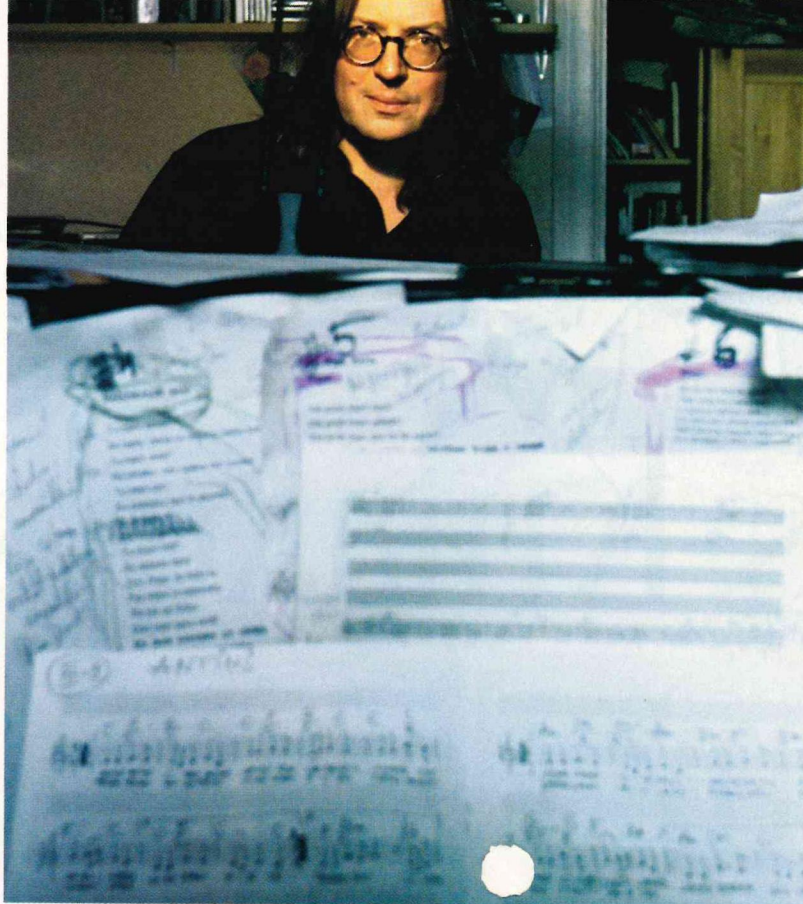
Laikam jau Kulakovs tomēr iegrušts pirmsdzimšanas dienas un rezumējuma noskaņā. Saruna tā vien rotē ap laiku un laikabiedriem. Kam rakstīt tagad? Toreiz, 80.gados, Ogrē, Mežaparkā klausītāji bija laikabiedri. Nu jau tās ir mammas...

«...un tēti. Nu, šobrīd es jūtos kā *(ļoti īpašais Kulakova pasmējiens)* tautas īpašums. Tolaik es biju, lietojot Imanta Kalniņa terminoloģiju, savas paaudzes sludinātājs. Tagad visdrīzāk es esmu profesionāls mūziķis. Kam es rakstu?... Es rakstu to un kā jūtu cerībā, ka vēl kādam no tā būs prieks. Es jau nekad neesmu rakstījis tāpat rakstīšanas pēc. Vienmēr lai nestu kādu ziņu, ko es uzskatu par svarīgu. Man nekas nav atvilktnē! Drīzāk otrādi... Vairākus gadus jau top *Pērkonas* jaunā plate. Cerībā, ka kādam tas palīdzēs.» Kādreiz *Pērkonas* ziedu laikos 80.gados kāds puisis atrakstījis, ka viņu mūzikas iespaidā atteicies no pašnāvības. Ja nu atkal?

Ir bauda vērot, kā Kulakovs pipē, domā un runā. Saka teikumus, >

>pareizus kā partijas kongresu lēmumi, bet intonācija visu apgriez kājām gaisā. Bet ir lietas, par kurām runājot viņš kļūst pavisam nopietns un ironiju vairs tur tikai kā caurspīdīgu širmīti priekšā. «Es kā diezgan liels nacionālists pret šito globalizāciju izturos ļoti negatīvi. Pret pārkrievošanos turēties — tā bija ideja lieta. Pret amerikanizāciju ieņemt savu attieksmi ir grūtāk. Šajā ziņā es ļoti piekritu cilvēkam, kurš ir teicis: ja kāda grupa dzied angļiski, viņi nedzied saviem tautiešiem, bet mistiskiem amerikāņu onkuliem. Tās ir muļķības, ka neskān latviski. Mēs vienkārši esam pieraduši, ka vēsturiski rokmūziķi dziedājuši angļiski. Imanta Kalniņa tēze, ka rokmūzika ir sava laika tautas mūzika, jau nozīmē to pašu.»

«Tauta» arī ir viens no jēdzieniem, pret ko Kulakovs izturas ar pārsteidzošu nopietnību, lai neteiktu — pietāti. Viņš labi apzinās savu meistarību un arī elitārismu — pērnruuden uzņemts Komponistu savienībā, un šajā klubā ticis tikai nepilns

DZĪVES POZĪCIJA. «Drūmas lietas vairāk interesē vētru un dzīņu laikā. Jaunībā ir radikāla dzīves pozīcija, bet, jo tālāk no tās, jo mazāk gribas sevi apgrūtināt ar problēmām. Es vispār esmu komēdiju fans,» — tā Juris

cerētu pārtikt no savas mākslas,» grudzina Kulakovs. «Bet es nejūtos īpaši apdraudēts. Pat grēkoju pret Bibliu, kur runā par putniem, kas ne sēj, ne plauj.»

TEĀTRIS — GARŠĪGĀ NE-PAREIZĪBA

Šis Kulakovam ir kāds desmitais kopdarbs ar Rīnieku. Pēc *Psihiskā uzbrukuma* ar smagajiem zemzemes dziedājumiem, pēc *Sapņa vasaras nakti*, kuram bija uzrakstīts galīgi šķībs Mendelsona kāzu maršs.

To šķībumu uzturēt aktieriem bija visgrūtāk. Kulakovam nav pretenziju pret aktieru dziedāšanu. «Diezgan daudzi ar skatuvi saistīti cilvēki ir teikuši, ka es pats savās izpausmēs esmu teatrāls un ka man piemīt dramaturģijas izjūta. Tāpēc aktieru dziedāšanas iespējas mani nemaz neierobežo. Mani vienmēr ir saistījis, ka viņi mūzikai iedod citas dimensijas.»

Tam, ko viņi nespējot iz-

Kādreiz *Pērkona* ziedu laikos 80.gados kāds puisis atrakstījis, ka viņu mūzikas iespaidā atteicies no pašnāvības. Ja nu atkal?

simts. Kas viņiem, talantīgajiem un praviešiem, tauta?! «Es nāku no tautas. Visi nākam no tautas, klausāmie mūziku, kas skān tautā. Nevien komponists jau nav audzis siltumnīcā, spēlējot tikai Bahu un Mocartu. Un zini, lai cik internacionāla būtu mūzika, tiklīdz nonāk līdz dziedāšanai, valodas intonācijas atstāj iespaidu. Ir komponisti, kam nav svarīgs teksts, viņi sadala to zilbēs, atsevišķās skaņās. Man tas ir svarīgs.»

Līvija Akurātere saka to pašu. «Juris raksta tekstam absolūti organisku mūziku. Vienalga, vai tas būtu Veidenbaums vai Melgalvs. Viņš nekad nelauž dzeju. Viņš komponē tā, kā cilvēks runā, tikai iznāk melodija. Un vienmēr paliek viņš pats.»

KO NAV PATEICIS RAINIS

«Ir jābūt kaut kam, kas man ir būtisks piebilstams pie tā, ko esmu jau pateicis.» Citādi Kulakovs nemaz nerakstot. Ja nu vienīgi piespiež līgumi un termiņi. Vai vecais ciņasbiedrs Juris Rīnieks Liepājas teātrī. Tur patlaban mēģina *Stikla kalnu*. Raiņa *Zelta zirgu* Jānis Peters pievilcis pie Latvijas vēstures un šodienas. Dzejas ir kodīgas, un mūzika tāpat. Ik pa brī-

dim kāds aiziet pa gaiteni, pilnā balsi aurēdams, kā pa Daugavu plūdis alus, cits kā Bagātais princis brīnās, kas tā par tautiņu, kas ēd sēnes, ver striķos dzintaru un «dāvā svešām ciltīm». Vai kāda gaisīga būtne trallina par gredzeniem. Kas Kulakovam būtu piebilstams pie Raiņa? «Mani saista uzstādījums — tā būs tautas opera. Demokrātiska forma. Man patīk tā tautiskā piesaiste.» Un Raiņa dzejai nemaz mūzika netiekot pierakstīta klāt, tikai Peteram. Kāpēc, to labāk zinot Rīnieks, un komponists, ja negrib atbildēt, veikli pievēršas kafējnīcas lielo porciju apspriešanai.

Un vispā-ā-ār... Tas jau nemaz nav tik nopietni. Skarbākais tēls *Stikla kalnā* esot Melnā māte. («Tu jau gan viņu diktī mīli,» garām-skrienot izmet aktrise Inese Kučinska, visi grūtākie dziedājumi esot tikuši Melnajai. «Melnā ir augstākā garīguma krāsa,» atcērt Kulakovs.) «Pārējie ir tādi diezgan romantiski un sentimentāli, un jocīgi. Karalim ir izmisums, Bagātajam princim — pilnīgs apmierinājums ar sevi.»

Vai kāds normāls cilvēks šodien var sevi identificēt ar Antiņu? «Jā, pat ļoti. Jo ir jābūt lielam Antiņam un ideālistam, lai šajos laikos

dziedāt, aktieri piešķirot vienreizēju garšu. Ideāls bijis Edgars Liepiņš. (Tās jūtas laikam bijušas abpusējas. Jurim Kulakovam veltīti gandrīz vai paši gaišākie vārdi Liepiņa rūgtajā dienasgrāmatā *Man sāp kļusi un vientuļi*. «Juris Kulakovs — sugestējoša muzika un mūsu ārprātīgi sugestējošs sirds izpildījums. (..) Dziesmas, kā vienmēr, brīnumainas, melodijas burvīgas, tīri pārņem izmisums, ka nevaru skaisti visu izdarīt. (..) Lai Dievs dod visiem tādū jaunības spēku un ietekmi ar savu personību aizraut. Tikai jādomā par virzienu, kāds ir vajadzīgs šodien. «Aizrašanās» viņņa trieciens — kam vērst, pret ko vērst.» Tas jau ir tikpat kā novēlējums.)

NOSTALĢIJA UN KRUSTBĒRNI

«Žēl, ka tagad vairs nav vienotas konservatorijas, kur kopā var mācīties un tusēt mūziķi, aktieri. Tā mēs iepazīnāties ar Rīnieku,» nopūšas Kulakovs. «Mēs varam gadiem nesaistīties, bet kontakts nepārtrūkst. Saruna turpinās no tās pašas vietas. Nav jau pat vēstules jāraksta vai jāzvana,» komentē Rīnieks. «Ir cilvēki, kas to nesaprot un pēc gada saka: kas tu tāds esi, tu man nezvanīji, biji pazudis. Bet es

par tevi domāju! Juris ir viens no tiem, kas tādas attiecības saprot un prot uzturēt.»

Liepiņš un *Ārprāc-88* ir pagātne, vienota konservatorija ir pagātne un lielās, pārpildītās estrādes arī. Žēl? «Jā, man ir pazīstama nostalgija. Bet (*pauze*) manas personības filozofiskā daļa attiecas pret to pilnīgi vēsi. Viena no nostalgijas nozīmēm ir ilgas pēc zudušā, kas bijis labs.» Tā starp citu esam pasūrojušies, ka tagad pie vārda var tikt katrs, kam nav slinkums un pietiek naudas ierakstu studijai, bet ar kvalitāti nav nekāda sakara. «Zini, tik traki nemaz nav. Kvalitāti var atrast arī mūsdienās.»

Prāta vētra ir esot labas dziesmas, *Tumsai*. Mārtiņš Freimanis pat kādā intervijā minējis *Pērkonu* kā savu tiešo iedvesmotāju. «Tā ka mums ir pat pēcteči,» viņš nosmejas. «Un viņiem ir ietekme uz savu paaudzi.» Īnikums esot Imants Kalniņš, joprojām radošs visās jomās. «Nu, bet viņš ir ģeniāls.» Un Kulakovs pats ne? «Apšaubu.»

Drusku parunājam par astoņdesmitajiem. Par to, cik neiespējami par to ir runāt ar nezinātājiem, pat ar pašu bērniem. Un nonākam pie — ja būtu... Ja tagad būtu pieejama Ogres estrāde ar klausītāju tūkstošiem, vai komponistam Kulakovam būtu, ko viņiem teikt? «Nezinu, godīgi sakot. Es pats nerakstu dzeju, un man nekas tāds nav trāpījies, zem kā es parakstītos.»

Kādreiz svarīgs bija tieši noliegums. «Varbūt ne tik daudz noliegums, bet paradokss. Mēs ar *Pērkonu* bikstījām un norādījām uz lietām, ko mēs neuzskatījām par pieņemamām. Bet ir vēl viena nianse — tādas drūmas lietas vairāk interesē vētru un dziņu laikā. Tāpat kā bērniem patīk spoku stāsti. Jaunībā ir radikāla dzīves pozīcija. Jo tālāk no tās, jo mazāk gribas sevi apgrūtināt ar problēmām. Es jau vispār esmu komēdiju fans. Skatos tikai franču komēdijas DVD. Nu ko es tagad tādu aktuālu varētu vēstīt — dziedāt par amerikāņu imperiālismu, kas nožmiedza Hu-seinu?» Un Juris garšīgi nosmejas, tādu iespēju iedomādamies.

«Starp citu — bitli savulaik iedibināja diezgan daudzus stilistiskus virzienus, ko pēc tam attīstīja citi. Un mēs arī — *Pērkonu* joku plēšanā tagad atzīstamu līmeni ir sasniedzis *Labvēlīgais tips*. Vēl viens krustbērns!»

Pērkons pats tagad satiekoties, ja ir paredzēts kāds koncerts. «Kas mūs tur kopā? Nekas. Izņemot to, kas mēs esam. Mums ir sava vieta latviešu rokmūzikas vēsturē un diezgan ievērojama. Cits nekas mūs netur. Drīzāk es teiktu — nav nekā tāda, kas mūs šķirtu.»

Vēlreiz Juris Rijnieks: «Jurim, daudziem cilvēkiem no mūsu paaudzes tagad ir sācies jauns posms. Es atskatos uz iepriekšējiem desmit gadiem un redzu — tā bija cīņa par izdzīvošanu, un tad jau pa īstam nedzīvo. Mēs diezgan grūti piemērojāmies jaunajiem spēles noteikumiem. No pagājušā gada ir tā, it kā iepriekšējo desmit gadu nebūtu bijis. Mēs bijām iesaldēti. Tu stāvi it kā tajā pašā vietā un saki: «Hop! Var taču visu ko darīt!» Dod, Dievs, tikai spēku to visu tiešām paveikt. Toreiz mēs runājām, ka Jurim jāraksta simfonija, un tagad atkal tai ir pienācis laiks.»◆